

ปัจจัยเชิงพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

MULTILEVEL FACTORS INFLUENCING TEACHING EFFICIENCY OF TEACHERS IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREAS IN THE NORTHEAST OF THAILAND

สุมาลี ชันติยะ¹, บุญช่วย ศิริเกษ², และ พิมพอร สดเอี่ยม²

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

²รองศาสตราจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาาระดับประสิทธิภาพการสอนของครู 2) ศึกษาาระดับปัจจัยระดับครู และ ปัจจัยระดับโรงเรียน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับครูและระดับโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครู และ 4) ศึกษาปัจจัยเชิงพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูเป็นการศึกษาตัวแปรพหุการันต์ 2 ระดับ คือปัจจัยระดับครูประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำครู 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 3) สุขภาพจิตครู และ ปัจจัยระดับโรงเรียนประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมองค์กร 2) การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ตัวแปรเกณฑ์ คือ ประสิทธิภาพการสอน ของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 300 โรงเรียน จำนวน 1,200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ค่าองค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ค่าองค์ประกอบเชิงยืนยันพหุระดับ (MCFA) และค่าอิทธิพลของปัจจัยพหุระดับ (MSEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครู ปัจจัยระดับครู และปัจจัยระดับโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ปัจจัยระดับครู และปัจจัยระดับโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอน ของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยระดับครูทุกตัวมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพการสอนของครูได้ร้อยละ 99.20 ($R^2 = 0.9920$) และปัจจัยระดับโรงเรียนทุกตัวมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพการสอนของครูได้ร้อยละ 98.40 ($R^2 = 0.9840$)

คำสำคัญ : อิทธิพลของปัจจัยเชิงพหุระดับ, ประสิทธิภาพการสอนของครู

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the teaching efficiency of teacher levels. 2) study the factors on teacher levels and school levels 3) study correlation between teaching efficiency of teacher and factors on teacher levels and school levels 4) study multilevel factors influencing teaching efficiency of teacher The sample was the 1,200 from 300 schools. The research instruments were questionnaire. Analysis to obtain frequency, percentage, mean, standard deviation, Skewness, Kurtosis, Pearson's product moment correlation coefficient, and The confirmatory factor analysis (CFA), the multilevel confirmatory factor analysis. (MCFA) Structural equation model influence factor. (MSEM) Using statistical package program.

The research findings were as follow : The teaching efficiency of teachers. teacher- level and school-level factors at the high level. The teaching efficiency of teacher and teacher- level and school-level factors Were correlation with the statistic significance at .01 The teacher level factors influencing with the statistical significance level at .01 The variables could describe the teaching efficiency of teacher at . 99.20 percent. ($R^2 = 0.9920$). and The school-level factors influencing with the statistical significance level at .01, The variables could describe the teaching efficiency of teacher at . 98.40 percent. ($R^2 = 0.9840$).

Keywords : Multilevel Factors Influencing, Teaching Efficiency of Teachers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งถ้าหากคนมีคุณภาพย่อมส่งเสริมให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม วัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับตัวครู ซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตร และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการจัดการเรียนรู้ นำไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลตามเป้าหมาย ครูจึงต้องพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็น "ครูมืออาชีพ" (สำเนา ธรรมสุภาพวงศ์, 2543) นอกจากนี้ เอกกรินทร์ สิมหาศาล (2545) ได้ให้แนวคิดว่าครูผู้สอนเป็นผู้ทำหน้าที่หลักด้าน

การเรียน การสอน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพยอดเยี่ยมหรือประสบความสำเร็จครูต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน ประสิทธิภาพการสอนของครูจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

ปัจจุบันกระบวนการจัดการศึกษามีความซับซ้อนมากขึ้น มีปัจจัยอยู่หลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ การสอนของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบภาวะผู้นำครูได้กลายเป็นสิ่งจำเป็น (Donaldson, 2007) นอกจากนี้ Hoy and Miskel (2008) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานของครูเป็นตัวบ่งชี้การปฏิบัติที่ดี เพราะความพึงพอใจในการทำงานของครูสามารถสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติงาน ดีเพียงใด และสุขภาพจิตครูก็มีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอนและการทำงาน(อำพร อัครโรจนกุลชัย, 2553) เพราะจิตเป็นพื้นฐานเชื่อมโยงกับการทำงานทางกายภาพและผลทางสังคม สำหรับบุคคลสุขภาพจิต สุขภาพกาย และสุขภาพสังคมเป็นเกลียวเชือกที่สำคัญของชีวิตที่ซึ่งประสานกันอย่างใกล้ชิด

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการสอนของครู คือ วัฒนธรรมองค์การ

ถ้าวัฒนธรรมในองค์กรที่เป็นวัฒนธรรมแบบเปิดเผยและไว้วางใจกัน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนต่อการใช้ความรู้ร่วมกันขององค์กร ซึ่งส่งผลให้คนในองค์กรมีประสิทธิภาพ ในการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพได้นั้น การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนก็มีความสำคัญ สอดคล้องกับ Jochum (2005) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนจากผู้ให้การนิเทศ ทำให้ครูมีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ และปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนในเรื่องการสื่อสาร โวยากรณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนภาษาอย่างมีนัยสำคัญ

บทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (Instructional leadership) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงออกถึงความสามารถ ในการพัฒนางานด้านวิชาการ มีประสบการณ์และระดับความรู้ มีการสนับสนุนและส่งเสริม การปฏิบัติงานของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (จันทร์านี สงวนนาม, 2545)

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งการที่ครูจะสามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายไว้ได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาประสิทธิภาพการสอนของครู ซึ่งผู้วิจัยในฐานะที่มีตำแหน่งเป็นศึกษานิเทศก์มีหน้าที่ในการช่วยเหลือพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจัยที่กล่าวมานั้นว่ามีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูมากน้อยเพียงใด โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพหุระดับ Hierarchical Linear Model (HLM)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ทั้งปัจจัยระดับครู คือ ภาวะผู้นำครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู สุขภาพ

จิตครู และปัจจัยระดับโรงเรียนคือ วัฒนธรรมองค์การ การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับครู และระดับโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. เพื่อศึกษาความมีอิทธิพลปัจจัยระดับครู และปัจจัยระดับโรงเรียน ที่มีต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขั้นตอนการดำเนินการในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครู ศึกษาตัวแปรปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังเคราะห์งานวิจัยได้ตัวแปรที่จะนำไปศึกษาดังนี้

1. ตัวแปรเกณฑ์ ประสิทธิภาพการสอนของครู (Teaching efficiency of teachers)
2. ตัวแปรพยากรณ์ระดับครู ได้แก่ ภาวะผู้นำครู (Teacher leadership) ความพึงพอใจในการทำงานของครู (Job satisfaction) และสุขภาพจิตครู (Teacher's mental health)
3. ตัวแปรพยากรณ์ระดับโรงเรียน ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การ (Organization culture) การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน (Education supervision in school) และ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (Instructional leadership) นำผลที่ได้จากการศึกษามาตั้งสมมติฐานและสรุปเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและพัฒนาเครื่องมือ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีในขั้นตอนที่ 1 เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของ ภาวะผู้นำครู ความพึงพอใจใน

การทำงานของครู สุขภาพจิตครู วัฒนธรรมองค์การ การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และประสิทธิภาพการสอนของครู สร้างแบบสอบถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

2. นำแบบสอบถามทุกฉบับให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณาเพื่อตรวจสอบในเรื่องของการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสม และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ จากนั้นดำเนินการตรวจสอบ ความแม่นยำเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item Congruence : IC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IC ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไปมาใช้

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้ว ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูและผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นกลุ่มประชากรแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 โรงเรียน จำนวน 120 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 30 คน ครูผู้สอน 90 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (a-Coefficient) แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูล ด้วยการส่งแบบสอบถามไปยัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับเครือข่ายศึกษานิเทศก์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 300 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน 300 คน ครูผู้สอน 900 คน (อัตราส่วนผู้บริหารโรงเรียน : ครูผู้สอน เท่ากับ 1 : 3) รวมกลุ่มตัวอย่าง 1,200 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage random sampling)

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน โดยใช้สถิติ บรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ตัวแปรต้นกับตัวแปรเกณฑ์ และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ด้วยกัน ทั้งในระดับโรงเรียนและระดับครู ด้วยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับ ทั้งระดับครู และระดับโรงเรียน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และองค์ประกอบเชิงยืนยันพหุระดับ (MCFA) วิเคราะห์ค่าอิทธิพลของปัจจัยพหุระดับ (MSEM) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการวิจัย นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 4 มาสรุปผล อภิปรายผล ให้ข้อเสนอแนะ และจัดทำรายงานเป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยระดับครู ซึ่งประกอบด้วยภาวะผู้นำครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู และสุขภาพจิตครู โดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและปัจจัยระดับโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรมองค์การ การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ก็พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยระดับครู และปัจจัยระดับโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับครูที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Level - 1 Model) พบว่า ตัวแปรปัจจัยระดับครูทุกตัว มีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนสูงสุดคือ สุขภาพจิตครู รองลงมาคือ ภาวะผู้นำครู และความพึงพอใจในการทำงานของครูตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลทางอ้อม พบว่า ตัวแปรปัจจัย ภาวะผู้นำครูมีอิทธิพลทางอ้อมในเชิงบวกผ่านความพึงพอใจในการทำงานของครู และผ่านสุขภาพจิตครู มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลโดยรวม พบว่า ตัวแปรปัจจัยภาวะผู้นำครู มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาได้แก่ สุขภาพจิตครู และความพึงพอใจในการทำงานของครู ตามลำดับ โดยตัวแปรปัจจัยระดับครูทั้งหมด อยู่ในรูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สามารถอธิบายความแปรปรวนของการสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพการสอนของครูได้ร้อยละ 99.20 ($R^2 = 0.992$)

4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Level - 2 Model) พบว่าตัวแปรปัจจัยระดับโรงเรียนทุกตัว มีอิทธิพลทางตรง ในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนสูงสุดคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร รองลงมาคือวัฒนธรรมองค์การ และการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลทางอ้อม พบว่า ตัวแปรปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางบวกผ่านการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลโดยรวม พบว่า ตัวแปรปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาได้แก่ วัฒนธรรมองค์การ และการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนตามลำดับ โดยตัวแปรปัจจัยระดับโรงเรียนทั้งหมด อยู่ในรูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสามารถอธิบายความแปรปรวนของการสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพการสอนของครูได้ร้อยละ 98.40 ($R^2 = 0.984$)

4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Multi Level)

1) ระดับครู ตัวแปรปัจจัยโดยรวมที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสูงสุดคือ ภาวะผู้นำครู รองลงมาคือ ความพึงพอใจในการทำงานของครู และสุขภาพจิตครู ตามลำดับ โดยมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรในระดับครูทั้งหมด สามารถร่วมกันอธิบายการเกิดประสิทธิภาพการสอนของครูได้ร้อยละ 99.20 ($R^2 = 0.992$) เมื่อพิจารณาอิทธิพล ทางตรง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ได้แก่ ความพึงพอใจ ในการทำงานของครู รองลงมา ได้แก่ ภาวะผู้นำครู และสุขภาพจิตครูตามลำดับ โดยมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อม พบว่า ภาวะผู้นำครู มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความพึงพอใจในการทำงานของครู และผ่านสุขภาพจิตครูตามลำดับ โดยมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ระดับโรงเรียน ตัวแปรปัจจัยโดยรวมที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสูงสุดคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร รองลงมาคือ การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และวัฒนธรรมองค์การตามลำดับ โดยมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรในระดับโรงเรียนทั้งหมด สามารถร่วมกันอธิบายการเกิดประสิทธิภาพการสอนของครูได้ร้อยละ 98.40 ($R^2 = 0.984$) เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร รองลงมาคือ การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และวัฒนธรรมองค์การ ตามลำดับ โดยมี

อิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อม พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และวัฒนธรรมองค์การตามลำดับ โดยมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาาระดับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าประสิทธิภาพการสอนของครูมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นับตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นต้นมา โรงเรียนมีการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพเป็นรายบุคคล และมีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยประเมินผลการพัฒนาคุณลักษณะในทุกๆ ด้านของผู้เรียนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พร้อมกันนี้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนการสอน ลักษณะของครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ จากมุมมองของบุคลิกภาพ ของครูผู้สอนที่แสดงให้เห็นถึง “... ความใกล้ชิด, ความอบอุ่น, ความกระตือรือร้นและ (รวดเร็ว) ...” ความใกล้ชิดทางร่างกาย และจิตใจการรับรู้ของผู้เรียน มีวิธีการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดเตรียมไว้ อย่างชัดเจน ในลักษณะเดียวกัน Anderson (2007) ก็กล่าวว่า “... ครูที่มีประสิทธิภาพ คือผู้ที่กำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนสม่ำเสมอ” ที่คล้ายกันคือ การมุ่งเน้นวัตถุประสงค์ ที่ขึ้นอยู่กับมุมมองของกระบวนการผลิต (Behaviourist) และนอกจากนี้ ยังช่วยให้เราเข้าใจมุมมองของความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ คือแสดงให้เห็นเมื่อครูผู้สอนที่สามารถเขียนวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ของหลักสูตรได้ระบุขั้นตอนการปฏิบัติ ในห้องเรียน และพฤติกรรมของผู้เรียนที่จำเป็นในการจัดการสอน และการเรียนรู้ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด หลังจากสัมผัสกับการเรียน

การสอนของครู

2. การศึกษาปัจจัยระดับครู คือ ภาวะผู้นำครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู และสุขภาพจิตครู พบว่าภาวะผู้นำครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจในการทำงานของครูมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และสุขภาพจิตครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันครูส่วนมากมีความเป็นผู้นำในตนเองสูง กล้าคิดกล้าทำ มีลักษณะความเป็นผู้นำของครูผู้สอนที่แสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญในการทำงานเป็นผู้นำหรือเป็นครูระดับมืออาชีพและพินเซอร์ สดเยี่ยม (2555) กล่าวว่า การที่ครูมีการพัฒนา ทั้งการปฏิบัติงาน และทักษะด้านวิชาชีพด้วยตนเองและจากการช่วยเหลือของเพื่อนครูนั้น เป็นเพราะในยุคปัจจุบันความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านวิชาการ แนวคิดทฤษฎี องค์ความรู้ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ครูจึงต้องพัฒนาตนเอง พัฒนาศาสตร์ให้เพียงพอต่อการชี้แนะนักเรียนซึ่งจะสร้างความเชื่อถือศรัทธา และยอมรับให้กับนักเรียนได้อย่างมาก แสดงว่า ครูต้องเป็นผู้นำทางการสอนและด้านวิชาการ ความพึงพอใจในการทำงานของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู เพราะถ้าครูมีความพึงพอใจในการทำงานแล้วจะมุ่งมั่นปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้นขยัน อุทิศเวลาในการทำงานยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสุขภาพจิตครู มีผลการวิจัยว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ครูที่มีสุขภาพจิตที่ดีนั้นจะต้องมีความพึงพอใจในการกระทำที่พิจารณาว่าดี ถูกต้องแล้วแก้ปัญหาต่างๆ ของตนเองได้ ตลอดจนสามารถควบคุมอารมณ์ได้ สุขภาพจิตครูมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน ส่วนปัจจัยระดับโรงเรียน คือ วัฒนธรรมองค์การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งสามตัวแปร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวัฒนธรรมองค์การเป็นสภาพแวดล้อมภายในองค์การมีลักษณะเป็นทั้งนามธรรม และรูปธรรมที่มีอิทธิพลต่อองค์การซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมองค์การและการปฏิบัติงานในองค์การซึ่ง สมาชิกในองค์การ ต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกันสร้างความสามารถในการก่อให้เกิดภาพร่วม (Hold a Shared Picture) การนิเทศการศึกษาก็เป็นงานที่สำคัญ ต่อการปรับปรุงคุณภาพ

การศึกษาของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิด ของอดุลย์ วงศ์ก้อม (2552) ที่สรุปแนวคิดการนิเทศการศึกษาว่าเป็น กระบวนการ (Process) ในทางวิชาการในทางสร้างสรรค์ และทำงานร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ ครู ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาอื่น โดยมีจุดประสงค์ในการปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงการทำงาน และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร จากการศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบัน ในความรู้ของครูและตัวผู้บริหารเอง เป็นบุคคลที่เป็นผู้นำด้านวิชาการ ผู้นำด้านการเรียนการสอน ภาวะผู้นำทางวิชาการควรเกิดขึ้นอย่างเต็มใจ สร้างความเป็นมิตรกับครู โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับครู และปัจจัยระดับโรงเรียน กับประสิทธิภาพการสอนของครู พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัย ของ นาวา สุขารมณ์ (2550) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนของครู พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Multi Level)

3.1 ระดับครู ตัวแปรปัจจัยในระดับครู โดยรวมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรในระดับครูทั้งหมด สามารถร่วมกันอธิบายการเกิดประสิทธิภาพการสอนของครูได้ร้อยละ 99.20 สอดคล้องกับ Donaldson (2007) ที่พูดถึงภาวะผู้นำครูที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการเรียนการสอนของเพื่อนร่วมงานของพวกเขา มีพลังอำนาจเป็นแรงดันแบบที่เป็นอิทธิพลที่สำคัญจะใช้ในการมีภาวะผู้นำของโรงเรียน นอกจากนี้ความพึงพอใจในงานของครู อาจารย์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่บ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครู

3.2 ระดับโรงเรียน ตัวแปรปัจจัยในระดับนี้ คือ วัฒนธรรมองค์การ การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อประสิทธิภาพการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรในระดับโรงเรียนทั้งหมด สามารถร่วมกันอธิบายการเกิดประสิทธิภาพการสอนของครูได้ร้อยละ 98.40 ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman, Gordon and Ross-Gordon (2009) ได้กล่าวถึงงานของผู้นิเทศหรือผู้บริหารที่จะสามารถนำไปช่วยให้ครูเกิดการปรับปรุงการเรียนการสอนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ

1. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยระดับครู คือ ภาวะผู้นำครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู และสุขภาพจิตครู มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการสอนของครูดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน ควรกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และกลยุทธ์ในการพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวข้องเช่น พัฒนาครูให้เป็นครูให้มีภาวะผู้นำครู สร้างความพึงพอใจในการทำงานของครู ส่งเสริมครูให้มีสุขภาพจิตที่ดีเพื่อเป้าหมายให้ครูมีประสิทธิภาพการสอน

2. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยระดับโรงเรียน คือ วัฒนธรรมองค์การ การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ การสอนของครูทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน ควรกำหนด เป้าหมาย และกลยุทธ์ในการพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว โดยการสร้างบรรยากาศแบบเปิด ให้ครูมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการนิเทศการเรียนการสอนสม่ำเสมอ และใช้วิธีการที่หลากหลาย พัฒนาตนเองในการเป็นผู้นำทางวิชาการ แก่ครูผู้สอน เพื่อเป้าหมายคือให้ครูมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สำหรับผู้วิจัยที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรอื่น ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูด้วยการเพิ่มจำนวนตัวแปรให้มากขึ้นอาจจะอธิบายได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ในการจัดการเรียนการสอน

ในศตวรรษที่ 21 น่าจะมีตัวแปรที่จะอธิบายประสิทธิภาพ การสอนของครูได้ดี และสอดคล้องกับ กระแส การเปลี่ยนแปลงยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีการจัดโครงสร้าง ของข้อมูลออกเป็น 3 ระดับ คือปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัย ระดับโรงเรียน และปัจจัยระดับสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหรือปัจจัยระดับผู้เรียน ปัจจัยระดับครู และปัจจัย ระดับโรงเรียน ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของ ครู โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น (Hierarchical linear model) เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ หลากหลายในการที่จะนำไปพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูมีประสิทธิภาพ เพิ่มมากขึ้น

3. สำหรับนักวิจัยที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับ การวิเคราะห์พหุระดับนอกจากจะศึกษาด้วยวิธีการ วิเคราะห์พหุระดับ ของการวิเคราะห์ด้วยโมเดลเชิงเส้น ตรงระดับลดหลั่น (Hierarchical linear model) แล้ว ยังสามารถศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์พหุระดับของ การวิเคราะห์พหุระดับของการวิเคราะห์ถดถอยของ การวิเคราะห์สาเหตุ (Path analysis) และยังสามารถ แบ่งระดับของตัวแปรต้นออกเป็นสองระดับ สามารถบ่งชี้หรือมากกว่าสามระดับได้ตามลักษณะ ของข้อมูลและ ตามความสนใจของผู้วิจัยโดยใช้เนื้อหาสาระที่เป็นตัวแปร ตาม ตามที่ผู้วิจัยสนใจ เช่น ประสิทธิภาพการสอนของครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของผู้เรียนด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- จันทรานี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอย์ท์.
- นาวา สุขารมณ. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพ การสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาหนองคาย เขต 2** ปรียญานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พิมพ์อร สดเอี่ยม. (2555). **การพัฒนาตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้แบบมีอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำเนา ธรรมสุภาพงศ์. (2543). **ครูมีอาชีพ มาตรา 24.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเพื่อปฏิรูปการศึกษา สำนักประเมินผล ด้านการศึกษา.
- อดุลย์ วงศ์ก่อม. (2552). **รูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.ปรียญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- อำพร อัครวจนกุลชัย.(2553). **ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนสอน ภาษาจีน**. หลักสูตรปรียญาดุษฎีนิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2545). **การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- Anderson, J.R. (2007). **Cognitive psychology and its implications**. San Francisco : W.H. Freeman.
- Donaldson, G. A. (2007). **What do teacher being to leadership educational leadership**, 65(1), 26-29.
- Glickman,Carl D.,Gordon,Stephenp., and Ross-Gorden,Jovita M.(2009) **Supervision and instructional leadership : A development approach**. 8th ed. Boston : Allyn and Bacon,Inc.
- Hoy, W. K. and Miskel. (2008). **Educational administration : Theory research and practice**. 8thed. New York : McGraw-Hill.
- Jochum, C.J. (2005). **Perceptions of infusing general effective teaching methods in k ansas foreign language classrooms**. Master's Thesis (Curricula). Kansas : Kansas State University.